

Τα όρια του (προσφιλούς) υπολανθάνοντος κατευνασμού Χρήστος Ζιώγας, Αρθρογράφος

Όσο η ενδόμυχη στρατηγική μας σκέψη και η έσχατη πραξολογία παραμένουν κατευναστικές η αποτροπή μας θα πάσχει

SOPA IMAGES VIA GETTY IMAGES

Το έτυμο της λέξης κατευνάσμος προκύπτει από την πρόθεση κατά, το ουσιαστικό ευνή (κλίνη) και το επίθημα σμος, και σημαίνει ότι κάποιος οδηγείται στην κλίνη ώστε να επανέλθει σε κατάσταση ψυχικής ηρεμίας.

Στην γειτονική Τουρκία το τελευταίο διάστημα πολιτειακοί παράγοντες όλων των βαθμίδων όλο και συχνότερα μας εφιστούν την προσοχή ότι: [Θα έρθουμε ξαφνικά ένα βράδυ](#), δείχνοντας μάλλον απροθυμία τις βραδινές ώρες να κατακλιθούν και να ηρεμήσουν (sic). Η τρέχουσα κατάσταση των ελληνοτουρκικών σχέσεων αναγάγει σε προβληματική ακόμη και την ετυμολογική ανάλυση ενός όρου, ο οποίος σε στρατηγικό επίπεδο υπολανθάνει ως η έσχατη πρακτική της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής, περίπου τις τρεις τελευταίες δεκαετίες. Η ετυμολογία του αγγλικού όρου **appeasement** -εκ των γαλλικών **apaiser** (ηρεμώ), **paix** (ειρήνη)- ίσως να δημιουργεί ακόμη μεγαλύτερη σύγχυση, συνδέοντας ευθύγραμμα την κατευναστική πρακτική των κρατών με την διατήρηση ή την επίτευξη της ειρήνης.

Πέραν της ιστορικά γνωστής περίπτωσης κατευνασμού της ναζιστικής Γερμανίας από τους αγγλο-γάλλους στο Μόναχο το 1938, ενδεχομένως και ο συγκαιρινός ρωσικός αναθεωρητισμός να συνιστά μία ακόμη περίπτωση αποτυχημένης κατευναστικής πρακτικής. Μετά τον πόλεμο στη Γεωργία το 2008, την κατάληψη της Κριμαίας και περιοχών της ανατολικής Ουκρανίας από ρωσικές και φιλορωσικές στρατιωτικές δυνάμεις το 2014, η Δύση απέτυχε εν τέλει τόσο την τάξη στην ανατολική Ευρώπη να διατηρήσει, όσο και την περαιτέρω αναθεωρητική πολιτική της Ρωσίας να αποτρέψει.

Ο απειλητικός παροξυσμός της Τουρκίας σε ρητορικό -έως τώρα- επίπεδο, πέραν των προφανών ανησυχιών σχετικά με πιθανές επιθετικές ενέργειές της το επόμενο διάστημα, θέτει

παράλληλα και έναν ευρύτερο προβληματισμό, τόσο σε επίπεδο εννοιολογήσεων, όσο και πραξεολογίας πρωτίστως για την **Ελλάδα** και δευτερευόντως για την **Κυπριακή Δημοκρατία**.

Είναι γεγονός πως την τελευταία δεκαετία -και με μεγαλύτερη ένταση μετά το 2019- η Ελλάδα, στην προσπάθειά της να διατηρήσει το status quo έναντι της αναθεωρητικής τουρκικής πολιτικής υιοθέτησε μία διττή στρατηγική εσωτερικής και εξωτερικής εξισορρόπησης.

Η εσωτερική πτυχή της, προϋποθέτει αποφάσεις που θα διευρύνουν τους συντελεστές ισχύος της χώρας, δίδοντας ιδιαίτερη έμφαση στην επαύξηση των στρατιωτικών ικανοτήτων και η οποία σε σημαντικό βαθμό υλοποιείται. **Η εξωτερική διάσταση** της εξισορρόπησης του τουρκικού ηγεμονισμού φιλοδοξεί να συγκροτήσει συμμαχίες -με εξαίρεση την ελληνο-γαλλική συμφωνία οι υπόλοιπες διμερείς και πολυμερείς συμπράξεις απέχουν ακόμη από το επίπεδο της συμμαχικής δομής- έτσι ώστε στην τωρινή περίσταση να επιτευχθεί ο ρεαλιστικότερος στόχος της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής, δηλαδή η διατήρηση του status quo στο Αιγαίο και την ανατολική Μεσόγειο.

Οι ευκαιρίες στρατηγικής αναβάθμισης της Ελλάδας υπήρχαν και υπάρχουν, όπως ορατές είναι και οι ικανότητες της χώρας ώστε να συνιστά έναν επιθυμητό εταίρο. Αυτό που φαίνεται να απουσιάζει είναι η στρατηγική κουλτούρα που θα νοηματοδοτήσει τη σκέψη και θα επιδράσει στη βούληση της χώρας για να λειτουργήσει ουσιαστικά με στρατηγικούς όρους. Η ελληνική στρατηγική σκέψη φαίνεται σαν να φθίνει/εξασθενεί, ως ισοδύναμα διαμορφωτικός παράγοντας της διαδικασίας λήψης αποφάσεων, όταν πρέπει να διαχειριστεί όλο το φάσμα των πιθανών -όχι υποχρεωτικά αρεστών ή «φιλειρηνικών»- επιλογών που επιτάσσει η πραγματικότητα των ελληνοτουρκικών σχέσεων.

Είναι γνωστό ότι **τόσο η στρατηγική εν γένει, όσο και οι συμμαχίες απαιτούν αξιοπιστία και υπέρβαση ιδεολογικών, κι όχι μόνο, στερεοτύπων.** Όταν μετά απ' όλα όσα έχουν μεσολαβήσει το τελευταίο διάστημα στις διμερείς σχέσεις Αθήνας- Άγκυρας συναντάς τον Τούρκο Υπουργό Άμυνας, δεν νομιμοποιείσαι να δυσανασχετείς διότι τον συνάντησε και ο Ισραηλινός ομόλογός του, ακυρώνοντας παράλληλα ο δεύτερος την επίσκεψή του στη Ελλάδα. Φρόνιμο θα είναι οι θιασώτες της στρατηγικής της εξωτερικής εξισορρόπησης να εξετάσουν προσεκτικότερα τα όρια αυτών των επιλογών, ιδιαίτερα αν θεωρούν πως μ' αυτόν τον τρόπο θα αποφύγουν το βάρος της εσωτερικής εξισορρόπησης ή θα μεταφέρουν σε άλλους τον έλεγχο του τουρκικού αναθεωρητισμού.

Ονομαστικά η Ελλάδα ασκεί έναντι της Τουρκίας στρατηγική αποτροπής, όσο κι αν τις τελευταίες δεκαετίες ήταν δυσδιάκριτος μεν αλλά υπαρκτός, ένας υπολανθάνων ή -βάσει τυπολογίας- παθητικός κατευνασμός. Επίσης δεν θα έχει ιδιαίτερη σημασία, ίσως να είναι και επιζήμια, μία συζήτηση αν (θα) πρέπει η στρατηγική αποτροπής μέσω αντιποίνων να αντικατασταθεί από αποτρεπτική στρατηγική μέσω άρνησης, λόγω της εντατικοποίησης και αναβάθμισης του τουρκικού ηγεμονισμού. **Όσο η ενδόμυχη στρατηγική μας σκέψη και η έσχατη πραξεολογία παραμένουν κατευναστικές η αποτροπή μας θα πάσχει, ενώ παράλληλα η αντίστοιχη σκέψη και πρακτική της Τουρκίας θα διολισθαίνει συνεχώς προς τον πειρασμό της στρατιωτικής επιλογής.**

Αν συνεχιστούν οι κυρίαρχες τάσεις συν τω χρόνω η τουρκική πλευρά δεν θα αποδέχεται ούτε τον ενεργητικό της κατευνασμό, επιζητώντας την συνθηκολόγηση Ελλάδας και Κύπρου, με τον άμεσο κίνδυνο για τη μεν πρώτη να καταπέσει από ενεργό υποκείμενο σε παθητικό αντικείμενο στο περιφερειακό υποσύστημα, για τη δε Κυπριακή Δημοκρατία να καταστεί αμφίβολη η κρατική της υπόσταση._

[Δρ. Χρήστος Ζιώγας, Αρθρογράφος](#)

Διδάσκων Διεθνείς Σχέσεις στο Τμήμα Μεσογειακών Σπουδών του Παν/μιου Αιγαίου και εντεταλμένος Λέκτορας στη Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων